Европейски парламент
2024-2029

Комисия по рибно стопанство

2025/2054(INI)

24.09.2025

ПРОЕКТ НА ДОКЛАД

относно ролята на дипломацията в областта на океаните за конкурентоспособността на рибарството и аквакултурите в ЕС (2025/2054(INI))

Комисия по рибно стопанство

Докладчик: Желяна Зовко

PR_INI

СЪДЪРЖАНИЕ

Страница

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ.....3

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ.....9

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно ролята на дипломацията в областта на океаните за конкурентоспособността на рибарството и аквакултурите в ЕС

(2025/2054(INI))

Европейският парламент,

– като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 43 от него,

– като взе предвид Конвенцията на ООН по морско право от 10 декември 1982 г.,

– като взе предвид общата политика на ЕС в областта на рибарството и нейното външно измерение,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 5 юни 2025 г., озаглавено „Европейски пакт за океана“ (COM (2025) 0281), и съвместното съобщение на Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 24 юни 2022 г., озаглавено „Курс към устойчива синя планета — съвместно съобщение относно програмата на ЕС за международно управление на океаните“ (JOIN (2022) 0028), в което се определят четири ключови приоритета: укрепване на глобалната рамка за управление на океаните, постигане на устойчивост на океаните до 2030 г., подобряване на морската безопасност и сигурност и постигане на напредък в науката и знанията за океаните,

– като взе предвид предишните си резолюции относно управлението на океаните, рибарството и синята икономика,

– като взе предвид член 55 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид доклада на комисията по рибно стопанство (A10-0000/2025),

А. като има предвид, че океаните и моретата обхващат 71 % от земната повърхност и над 65 % от територията на ЕС; като има предвид, че ЕС упражнява надзор над най-голямата обща морска зона в света, състояща се от 25 милиона квадратни километра изключителни икономически зони, крайбрежна ивица с дължина над 70 000 км, като 40 % от неговите граждани живеят в рамките на 50 км от морето;

Б. като има предвид, че риболовният флот на ЕС, който въплъщава присъствието на ЕС в моретата и включва приблизително 69 000 плавателни съда, е един от най-устойчивите и строго регулирани риболовни флотове в света, но е изправен пред намаляващи квоти, високи оперативни разходи, обременяващо регулиране и нелоялна конкуренция от държави извън ЕС с по-ниски стандарти;

В. като има предвид, че ЕС внася 70 % от своите морски храни, като създава

стратегическа зависимост, подкопава самодостатъчността и излага сектора на нелоялни практики;

Г. като има предвид, че ЕС е член на 18 регионални организации за управление на рибарството и играе водеща роля в многостранните преговори относно правилата в областта на управлението на рибарството и практиките за опазване на морската среда и тяхното прилагане;

Д. като има предвид, че повишаването на киселинността на океаните, морските отпадъци, влошаването на състоянието на местообитанията и изменението на климата застрашават морското биологично разнообразие, а незаконният, недекларирани и нерегулиран (ННН) риболов и сенчестият флот застрашават биологичното разнообразие и рибарството в ЕС и създават нелоялна конкуренция;

Е. като има предвид, че излизането на Обединеното кралство от ЕС доведе до нови усложнения в управлението на рибарството на ЕС в североизточната част на Атлантическия океан, като засегна разпределението на квотите, достъпа до риболовните зони и динамиката на търговията;

Укрепване на дипломацията в областта на океаните

1. подчертава, че ЕС е в уникална позиция да играе водеща роля в глобалното управление на океаните поради размера на морското си пространство, икономическата си тежест и правното и регулаторното лидерство; припомня, че ЕС има най-голямата изключителна икономическа зона в света и вече е ангажиран с опазването на морските си ресурси за бъдещите поколения;

2. призовава за интегриране на дипломацията в областта на океаните в общата външна политика и политиката на сигурност на ЕС, за да се защити основан на правила морски ред, да се гарантира устойчивата експлоатация на морските ресурси, да се насърчават стандартите на ЕС и да се противодейства на ННН риболов и сенчестите флотове, пиратството и враждебните или насилствени действия спрямо риболовните кораби на ЕС и инфраструктурата на ЕС, особено подводната инфраструктура, чрез специфични мерки, като например военноморски мисии;

3. приветства Европейския пакт за океана като интегрирана стратегия, която обединява морската сигурност, защитата на търговията, екологичната отговорност и дипломацията; подчертава, че чрез комбинация от разполагане на военноморски сили, надзор на инфраструктурата, застраховане и мерки за стабилизиране на пазара, засилена киберзащита и стабилно правоприлагане, ЕС може да поддържа сигурни и надеждни търговски маршрути, като по този начин укрепва доверието и водещата си роля в основания на правила световен ред;

4. приветства предстоящия нов пакт за Средиземноморието като водеща инициатива за укрепване на мира, стабилността и просперитета в региона; призовава Комисията, в тясно партньорство със Съюза за Средиземноморието и други регионални органи, да даде приоритет на изпълнението на този пакт и да използва опита и най-добрите практики от предишни подобни инициативи, за да се гарантират осезаеми ползи за крайбрежните общности, екосистемите и

икономическата устойчивост в целия басейн;

5. призовава Комисията да използва пълноценно стабилна дипломация в областта на океаните като стратегически инструмент за постигане на общите цели чрез регионални организации за управление на рибарството и споразумения за партньорство в областта на устойчивото рибарство (СПОУР), със специален акцент върху гарантирането на действително еднакви условия на конкуренция и лоялна конкуренция между рибарите от ЕС и тези от държави извън ЕС, като същевременно подчертава необходимостта от това, ЕС да поддържа риболовен флот, който да може да се възползва от новите възможности за риболов, създадени от разширяването на СПОУР;

6. подкрепя интегрирането на разпоредбите относно сигурността на морската и критичната инфраструктура в търговските споразумения и партньорства на ЕС, като се гарантира, че морската сигурност се превръща в основен компонент на стратегията на ЕС за Global Gateway и външната икономическа и дипломатическа програма на ЕС;

7. отбелязва с одобрение съвместното съобщение на Комисията от 24 юни 2022 г. относно програмата на ЕС за международно управление на океаните и неотдавнашното приемане на Европейския пакт за океана от Комисията, подкрепено с финансиране в размер на 1 милиарда евро за опазване на морското биологично разнообразие и укрепване на развитието на устойчива синя икономика; приветства интегрирането на Европейския пакт за океана в компаса за конкурентоспособността на ЕС като стратегически елемент за дългосрочен растеж в ЕС;

8. настоятелно призовава ЕС да подкрепи заинтересованите страни при създаването на европейски морски промишлен алианс, който да интегрира рибарството, аквакултурите, корабостроенето, стратегическите инвестиции и технологиите, като същевременно признава взаимозависимостта на всички морски сектори по отношение на конкурентоспособността, заетостта, екологичния и цифровия преход и устойчивото използване на морските ресурси;

9. призовава Европейската служба за външна дейност да увеличи значително инвестициите в обучението на европейските дипломати по въпроси, свързани с океаните, със специален акцент върху укрепването на експертния опит в управлението на морското дело и океаните в рамките на делегациите и мисиите на ЕС в държави извън ЕС, особено в крайбрежните държави; призовава за участието на Европейската служба за външна дейност в популяризирането на стратегическото значение на Европейския пакт за океана;

Конкурентоспособност на рибарството и аквакултурите

10. подчертава необходимостта от намаляване на административната тежест и ускоряване на процедурите за проекти, които повишават продоволствената сигурност; призовава за опростен достъп до сухоземните и крайбрежните райони чрез сътрудничество с Европейската инвестиционна банка и местните органи като основни стъпки за поддържане на устойчив и конкурентоспособен сектор на аквакултурите;

11. настоятелно призовава Комисията да направи задълбочена оценка на структурните фактори и тенденции, засягащи дългосрочната устойчивост и рентабилност на рибарството;

12. призовава за целенасочени мерки за гарантиране на приемствеността между поколенията и повишаване на привлекателността на риболовните кариери чрез инвестиции в модерни, безопасни и цифровизирани риболовни флотове, програми за обучение, инициативи за профилактика на заболяванията и подобрени условия на труд; призовава Комисията и държавите членки да укрепят пристанищата и митническите проверки, като използват пълноценно нова митническа агенция на ЕС, да защитават рибарите от трафиканти на наркотици и на мигранти и да засилят проследимостта на вносните морски продукти;

13. призовава за подкрепа за обновяването на риболовните флотове в най-отдалечените региони (НОР), за да се запази бъдещето на сектора на рибарството в НОР, и като принос за устойчивото местно развитие; призовава Комисията да гарантира специална роля на НОР в СПОУР на ЕС със съседните държави или региони, например под формата на подкрепа за инфраструктурата, флота или сектора;

14. призовава Комисията да насърчава осведомеността на потребителите и търсенето на прозрачност и проследимост, като гарантира подробна информация относно произхода, качеството и устойчивостта на морските продукти; подчертава необходимостта от разработване на пазарни стандарти, които да гарантират еднакви условия на конкуренция за морските храни и морските продукти, внасяни в ЕС, като се гарантира, че те отговарят на сравними критерии за околна среда и устойчивост;

15. настоятелно призовава за незабавното премахване на регулаторните пречки в рамките на общата политика в областта на рибарството, които възпрепятстват усилията за декарбонизация и обновяването на флота, като се обърне специално внимание на нуждите на риболовните флотове в НОР;

Лидерство в областта на околната среда и науката

16. приветства водещата роля на ЕС в глобалното управление на океаните, по-специално чрез ролята му за създаването на Коалиция за високи амбиции в областта на биологичното разнообразие извън националните юрисдикции, съставена от 52 държави; призовава за бързото ратифициране и изпълнение на Споразумението съгласно Конвенцията на ООН по морско право за опазване и устойчиво използване на морското биологично разнообразие в зоните, разположени извън националните юрисдикции, така че да се гарантира ефективната защита и устойчивото управление на откритото море;

17. призовава за международен мораториум върху дълбоководния добив, който да бъде насърчаван от Комисията и държавите членки, включително чрез Международния орган за морското дъно, докато всеобхватните научни изследвания покажат, че такива дейности могат да бъдат управлявани, без да се причинява загуба на биологично разнообразие или влошаване на състоянието на екосистемите; настоятелно призовава всички държави да прилагат принципа на

предпазните мерки и да подкрепят този мораториум като въпрос на глобална екологична отговорност;

18. настоятелно призовава за бързо определяне на защитени морски зони в Антарктика, включително морето Уедъл и Антарктическия полуостров; призовава Комисията активно да се застъпва за тези защитени морски зони като част от балансиран отговор на нарастващите амбиции на други глобални участници в тези региони;

19. подкрепя ангажимента на Европейския пакт за океана за създаване на общоевропейска инициатива за наблюдение на океаните като крайъгълен камък за подобряване на разбирането и управлението на морските екосистеми; призовава за засилено сътрудничество в рамките на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите с цел укрепване на морското научно сътрудничество и засилване на водещата роля на ЕС в океанографията;

Търговска политика и глобално управление на океаните

20. подчертава отговорността на ЕС да запази водещата си роля в международните форуми чрез насърчаване на многостранното сътрудничество, ангажиране със Съединените щати и определяне на световни стандарти за морска устойчивост и лоялна конкуренция;

21. приветства решението, прието от Специализирания комитет по рибарството, за установяване на дългосрочни договорености между ЕС и Обединеното кралство, с което да се предоставя пълен реципрочен достъп до риболовните води до 30 юни 2038 г.; изисква от Комисията да остане твърдо против всякакви едностранни решения, които фактически биха намалили достъпа на рибарите от ЕС до водите на Обединеното кралство;

22. призовава ЕС да засили ангажимента си с Норвегия чрез кръглата маса на високо равнище относно рибарството и океаните, за да се разрешат нерешените въпроси и да се гарантират справедливи и еднакви условия на конкуренция между рибарите от ЕС и Норвегия;

23. призовава Комисията да осигури по-голяма правна яснота относно неустойчивите риболовни практики, които биха могли да задействат мерки на ЕС за правоприлагане, включително търговски ограничения, като например забрани за внос, за да се укрепи способността на ЕС да се справя с неустойчивите практики в световен мащаб;

Бюджетни и институционални мерки

24. категорично настоява, че е необходимо значително финансиране за дипломацията в областта на океаните, особено с цел поддържане на стратегически риболовен сектор; отбелязва със загриженост, че в предложенията за следващата многогодишна финансова рамка се предвижда разпределяне само на 2 милиарда евро за рибарството и аквакултурите за периода 2028—2034 г., което представлява едва една трета от предишното равнище на финансиране;

25. призовава Комисията да гарантира, че рибарите и заинтересованите страни в синята икономика имат ефективен и опростен достъп до инструменти за финансиране, като например Европейския фонд за конкурентоспособност, който подкрепя инвестициите в устойчива синя икономика, и Глобална Европа — Инструмента на ЕС за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество, който е в основата на дипломацията в областта на океаните и усилията за борба с ННН риболов, както и допълнителни източници на финансиране като Фонда за справедлив преход, REPowerEU, „Хоризонт Европа“ и Европейската инвестиционна банка;

°

° °

26. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Съвета и Комисията.

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

Морската икономика на Европа е крайъгълен камък на нейния просперитет: синята икономика допринася с 250 милиарда евро годишно под формата на брутна добавена стойност, подкрепя 5 милиона работни места и е в основата на функционирането на световната търговия, като 90 % от стойността на международната търговия и 80 % от външната търговия на ЕС се транспортират по море, а 99 % от междуконтиненталния интернет трафик се пренася по подводни кабели.

Дребномащабният риболов е гръбнакът на много крайбрежни общности, като осигурява икономически поминък, запазва традициите и гарантира продоволствената сигурност, но е изправен пред намаляваща приемственост между поколенията и непривлекателни условия на труд. По-специално средиземноморският риболовен флот се състои предимно от дребномащабни кораби, които представляват около 80 % от общия флот на ЕС в региона, и вече е изправен пред множество предизвикателства, засягащи привлекателността и социално-икономическата устойчивост на сектора.

Общата политика в областта на рибарството (ОПОР) е от изключителната компетентност на ЕС и крайъгълен камък на политиката на ЕС в областта на продоволствената сигурност и околната среда, като е изградена върху екологична, социална и икономическа устойчивост, регионално сътрудничество и научно обосновано вземане на решения.

ЕС разполага с най-голямата изключителна икономическа зона (ИИЗ) в света и вече е ангажиран с опазването на ресурсите си за бъдещите поколения. По този начин ЕС е в уникална позиция да играе водеща роля в глобалното управление на океаните поради своя морски мащаб, икономическа тежест и правно и регулаторно лидерство.

Дипломацията в областта на океаните вече не е незадължителен инструмент на външната политика, а стратегическа необходимост за сигурността, търговията, екологичната устойчивост и икономическата издръжливост на Европа. Следва да се използва съгласувана Харта на ЕС за дипломация в областта на океаните, за да се повлияе на търговските партньори, да се създадат обвързващи задължения за устойчивост, да се осигури справедлив достъп до запасите и да се повиши ефективността на защитените морски зони.

Рибарството и аквакултурите са стратегически активи за продоволствената сигурност и развитието на селските райони. Важно е да се признае по-широката идентичност и ролята на рибарите като пазители на морската среда, допринасящи за екологичния туризъм, и движещи сили на местното развитие в крайбрежните общности. Мерките в областта на околната среда не трябва да подкопават социално-икономическата жизнеспособност.

Прекомерната зависимост от вноса на морски храни трябва да бъде смекчена чрез политики за самодостатъчност посредством ангажиране на трети държави с това, да спазват равностойни екологични и социални стандарти, както и да предотвратяват нелоялната конкуренция. Трябва да бъде засилено сътрудничеството между рибарите и други заинтересовани страни в морския сектор в области като морското пространствено планиране, внедряването на енергия от възобновяеми източници, организацията на

веригата на доставки на морски храни, кръговата икономика и диверсификацията съгласно рамката за устойчива синя икономика.

Доверието между заинтересованите страни в областта на рибарството и институциите на ЕС трябва да бъде възстановено чрез подобряване на прозрачността, оценката и участието в процесите на разработване на политики. От съществено значение е международното научно сътрудничество и увеличаването на инвестициите в морските изследвания, за да се отговори на глобалните предизвикателства и да се подкрепи разработването на политики, основани на факти.

Тясно сътрудничество със Съединените щати е от жизненоважно значение, например по линия на Националната администрация на САЩ за океаните и атмосферата (NOAA), която признава ролята на трансатлантическите партньорства за постигане на напредък в управлението и науката за океаните. Оттеглянето на САЩ от няколко многостранни организации буди съжаление, като то отслаби колективните действия.

Общата политика в областта на рибарството (ОПОР) трябва да бъде подкрепена с подходящо и стабилно финансиране, за да постигне своите цели.